

Očima studentů

Aula otevřela novou rubriku Očima studentů, aby na svých stránkách dala slovo významným členům akademické obce – vysokoškolským studentům.

ROLE A MOTIVACE STUDENTA

Díky našemu panu děkanovi jsem měl 2.–3. 12. 2004 tu čest zastupovat studenty Univerzity J. E. Purkyně (UJEP) na celostátní studentské konferenci v Brně. Tuto akci již počtvrté velice profesionálně zorganizovalo Akademické centrum studentských aktivit (ACSA). Převážnou většinu času jsme diskutovali nad zapojením studentů do vedení školy. Studenti si přáli mít určitou možnost ovlivnit směřování své školy, akademičtí zaměstnanci se nadměrného vlivu obávali, uvědomující si pravděpodobně odvěkou revolučnost až nerozvážnost většiny mladých lidí. Atmosféra, která na setkání zástupců českého školství vládla, byla přesto velmi příjemná. Všichni diskutující se kultivovaně drželi tématu bez silných emocí.

Zaměření konference „Současná úloha a postavení studentů na vysokých školách“ s názvem Co si počít s Boloňou? vybízí k úvaze: „Jaké je postavení a úloha studentů na českých vysokých školách?“

Často převažuje názor, že jedinou úlohou studenta je plnit své povinnosti, tedy především učit se a skládat zkoušky. Je však nepochybné, že úloh má student vysoké školy mnohem více.

Měl by mít možnost „známkovat“ své učitele, a tím na kvalitě výuky efektivně spolupracovat. Měl by spoluvytvářet výuku i tím, že na přednáškách (i mimo ně) projevuje zájem o to, co ho zajímá. Nemusí a neměl by jen pasivně přijímat, co mu pedagog nabízí. Měl by znát svá práva a povinnosti vyplývající z předpisů. Své povinnosti by měl dodržovat a práva vyžadovat, pokud je třeba. Nutně se podílí na chodu a atmosféře akademické obce, jejímž je členem, a to nejen při volbách. Působí na spolužáky i učitele přímo. Svým chováním reprezentuje vlastní vysokou školu. A další role a úlohy studentu připadnou, když se začne

angažovat v akademické samosprávě. Na některé jsem nepochybně zapomněl, úloh má student mnoho, stejně jako rolí. Nyní mi dovoluňte, abych se nad některými úlohami zamyslel více.

Ve spojitosti se studentskými evaluacemi jsem se setkal s názorem, že studentovi nepřísluší mluvit do toho, kdo a jak ho učí – vždyť není dostatečně odborně erudovaný, aby to mohl hodnotit. Pro vedení školy je jistě velmi důležité vědět co nejvíce o úrovni výuky, své nejdůležitější funkce. A zde je každý zdroj poznání dobrý. Pokud bude na většinu přednášek chodit tým odborníků, kteří by úroveň kvality výuky posuzovali erudovaněji než studenti, prosím, ale ani to by nebyl důvod evaluace zrušit. Vždyť student nutně vnímá i jiné kvality, než odbornost, i když ta je bezpochyby nezbytná.

Nutnost tohoto hodnocení vyplývá také z následujícího hypotetického příkladu. Na školu se dostane učitel (ať již díky známosti nebo náhodou), který nesplňuje jistá odborná kritéria přednášejícího. I posluchač prvního ročníku to pozná během jedné hodiny, prostě vidí, že ten přednášející neví, o čem mluví, a čte přednášku z papírků. Student pochopí, že něco není v pořádku. Co má dělat? Jít za proděkanem pro studium a říct mu to? Nebo rovnou za rektorem? Může mít takovou důvěru v neznámé lidi? Nebude mít strach? Není možnost vyjádřit se v anonymním dotazníku lepší?

Stejně tak však může student dobrého přednášejícího chválit a přispět tak třeba k tomu, že bude lépe oceněn, čímž se může snížit nebezpečí, že odejde do soukromého sektoru. Nehledě na to, že ho ocenění jistě potěší. To také může být důvod v akademické obci působit dále.

Otázkou však je, proč by se student vůbec měl nějak zasazovat o zvyšování kvality výuky a tedy své školy. Co by ho k tomu mohlo motivovat? Skoro každý student chce rychle a bez problémů dostudovat a začít konečně vydělávat pořádné peníze. Proč by si měl přidělovat starosti navíc? Myslím, že důvodů může být několik.

Ryze pragmatickým důvodem je, že svou snahou může přispět ke zlepšení renomé své školy. To je výhodné, až bude později žádat o práci. Při jeho přijímání do zaměstnání již bude rozhodovat i ta „budoucí“ pověst jeho alma mater. Další motivací by mohla být jeho filantropická snaha vytvořit svým mladším kolegům lepší a podnětější prostředí. Ovšem tou asi nejsilnější motivací může být atmosféra, která na škole panuje.

Pokud v akademické obci vládne příjemná atmosféra, cítí se její členové mezi sebou dobře. Pak studenti ke své škole chovají spíše pozitivní pocity a mají chuť na její kvalitě pracovat. Pokud navíc mezi nimi vznikne zdravá soutěživost, pobízí je to k většímu zájmu o svůj obor, k větší pílí a hladu po znalostech. Jeden se učí od druhého, spolupracují. A pokud jsou studenti organizovaní a chovají k sobě navzájem důvěru, může být jejich snaha poměrně efektivní. Také jejich práva jsou pak bráněna efektivněji. Je rozdíl, zda se na svou obranu ozve student sám, či zda se o jeho práva zasadí reprezentant všech studentů.

To sice může udělat zástupce v akademickém senátu, ale pak záleží na vztahu senátu a vedení, poměrech mezi studenty a pedagogy v senátu a v neposlední řadě opět na organizovanosti studentů v akademickém senátu i mimo něj.

Studentská organizace chybí na mnoha vysokých školách, včetně té mé. Je třeba, aby se všude našlo pár lidí, kteří by chtěli zdokonalovat a kráslit své prostředí. Od fyzického prostředí školy, které zapůsobí nejdříve, až po své pedagogy. Vždyť je to nádherný pocit, který zakouší student, když je unesen poutavým

výkladem. Když skoro nedýchá, protože se dozvídá tu prostou příčinu, proč je zapadající slunce červené a nebe modré.

Několik lidí může změnit atmosféru celé podstatně větší skupiny. Přinejmenším já tomu stále věřím. Je pouze třeba, aby se těchto pár tvořivých a nelhostejných lidí potkalo a začali na sebe nabalovat další. Může však vzniknout krásná stavba, ale též ničivá lavina. Toho se právě mnozí pedagogové a vedení škol obávají. Té revoluční touhy studentů.

Jak tedy zaměřit činnost studentských organizací, aby jejím výsledkem byla evoluce a ne chaos? Je třeba, aby studenti uměli vytvořit svou studentskou organizaci tak, aby co nejvíce přispívala k rozvoji vysoké školy. A při této aktivitě může pomoci opět ACSA. Již teď dělá mnoho. Na výše zmíněné konferenci ACSA zorganizovalo též výstavu studentských organizací, která poskytovala jejich slušný přehled i s kontakty. Snaží se kultivovat studentskou část akademické samosprávy, pomáhat řešit problémy vznikající při prosazování studentských zájmů, zvyšovat znalosti studentů v oblasti projektového řízení, zvyšovat úroveň studentského hodnocení kvality výuky na vysokých školách atd. A za toto vše jí patří obří díky.

Práce je v českém školství více než dost. Potřebuje změny, pokud nechce ztratit krok s vývojem světové vědy. A právě k tomu, by se i odvěký reformní potenciál mládeže dal využít smysluplně, bude-li správně směřován. Vytvořit z českého školství systém, který by vychovával sebevědomé, vzdělané a uvědomělé lidi, kteří by dokázali přispět k nejlepšímu ze všech možných světů, je velký cíl. Je však třeba, aby se k tomuto cíli spojily všechny subjekty od ministerstva po studenty. A aby každý z těchto subjektů cítil a ctil, že je pouze součástí tohoto reformního a zároveň reformovaného systému, aby nikdo nedával najevo, že je nahoře a ti „pod“ ním dole. Jen na základě rovnocenného partnerství je možná smysluplná spolupráce, silící motivace a radost z vykonaného.

Pavel Obrdlík, posluchač Fakulty životního prostředí, obor Revitalizace krajiny, Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem